

BUDAPEST ELSŐ VÖRÖS NAPJA

Részlet az „Optimisták” c. történelmi regényből

Második napja tartott a szedősztrájk, második napja nem jelent meg Budapesten újság. A sztrájkban álló nyomdászok zúfolásig megtöltötték a termet, melyben Lányi és Báti velük együtt várt a szociáldemokrata párt kiküldöttére. Előző este is itt voltak ők ketten. Akkor Báti régi ismerőse, az egykori elnök elvtárs próbált itt meg mindent, hogy engedékenységre bírja a szedőket. A nyomdászok figyelemmel, csendben hallgatták végig. A kérdés, melyről az elnök elvtársnak beszélni kellett, most már végső fokon a magyar proletárdiktatura kérdése volt. Akarja-e, akarhatja-e a magyar munkásság? Utána Báti szólalt fel. Aztán megint az elnök elvtárs és megint Báti. Kétszer adta át a helyét egyik a másiknak. A pesti munkásság legműveltebb csoportja előtt majdnem úgy indult meg ez a párbaj, mint tudományos vita arról, hogy mi a marxizmus tanítása a demokráciáról, a demokratikus sajtószabadságról, az államról s az erőszaknak, a terrornak a szerepéről a történelemben. Az elnök elvtárs Marxból citált: „Egy társadalmi rend csak akkor múlik el, ha mindazok a termelési erők már kifejlődtek, amelyek számára ez a társadalmi rend elég széles és új magasabb termelési viszonyok sose lépnek az előbbieik helyére, míg azoknak a materiális létfeltételei magának a régi társadalomnak ölében életre nem keltek.” Lányi tanácsára, aki felháborodottan szöveghamisítással vádolta az előadót, Báti, mikor rá került a sor, elkérte az elnök elvtártól a könyvet, melyből az citált és diadalmasan mutatott rá a citátumot közvetlenül követő marxi megállapításra: „Ennélfogva az emberiség mindig csak olyan feladatokat állít fel magának, melyeket meg tud oldani, mert alaposabban szemügyre véve a dolgot, kiderül mindig, hogy maga a feladat csak akkor jelenik meg, amikor a megoldásának materiális feltételei már adva vannak vagy legalább is létesülésük már folyamatban van.”

A teremben nőttön nőtt az izgalom s míg az elnök elvtárs, hogy Bátinak feleljen, másodszor szólalt fel, Lányi odasúgta Bátinak:

— Nincs igaza Vértésnek? Hol, mikor volt a világon még egy politikai forradalom, melyben szellem és akció, tudomány és empiria között így megszűnt az ellentét, mint a proletáriátus osztályharcában?

Az elnök elvtárs azonban, aki tíz év előtt egyik börtönbüntetése idejét használta föl arra, hogy a könyvet, melynek értelméről most vitat-

kozni mertek vele, lefordítsa, szenvedélyessé vált és felhagyva a Marx citátumokkal, zamatos paraszti nyelvéen kelt ki azok ellen, akiket soha azelőtt nem lehetett látni a munkásmozgalomban.

Báti sose tudott nyugodt maradni, ha az, aki vele szemben állt, elvesztette a nyugalmát. Mikor újra szóba kezdett, az izgalomnak azon a magas fokán kezdte, melyre az előtte szóló csak beszéde végén érkezett.

— Felelőtlenek, fantaszták és kalandorok vagyunk, mert még ma is hisszük azt, amit az öregek csak tizennégyig hirdettek és hittek?

S Báti elmondta, amit már azon a pincérgyűlésen el akart mondani: mint dobták ki a Propaganda Bizottságtól, mert szocialista propagandát csinált. A nyugodt, higgadt nyomdászok most felháborodva kiáltották az elnök elvtárs felé: igaz-e? Kiabáltak feléje, de csak igent vagy német akartak hallani, beszélni nem hagyták. Izgalomban s mégis egy olyan diadallal, mellyel igazán örülni Báti nem tudott, éjfél felé ért véget ez az előző esti mérkőzés.

Mára újabb szónokot vártak s biztosra vették, hogy a vita ez este még hevesebb, még kiméletlenebb lesz. Az újságsztrájk más időkben is hatásos fegyver volt, de ezekben a napokban, mikor a politika miniszteri előszobákból s parlamentből az utcára költözött ki s biztos semmi se volt, de épp azért minden lehetséges — újságsztrájk szinte anarchiával fenyegető általános bizonytalanságot teremtett. Egyetlen olyan hír nem kelhetett szárnyra, mely ne látszhatott volna lehetségesnek. Maguk a nyomdászok természetesen szintén nem voltak kivétel s míg itt most a szociáldemokrata kiküldöttre vártak, egymást kergették köztük a fantasztikus hírek, melyekről azok se tudták eldönteni, hogy van-e valami alapjuk, akik a híreket hozták. De ebben az atmoszférában sem jutott volna senkinek se eszébe még csak a lehetősége se annak, ami ezekben az órákban már befejezett tény volt.

Hét óraker kellett volna a szociáldemokrata párt kiküldöttjének megjelenni. Némelyek tudni vélték, hogy a Berinkey kormány lemondott és a szociáldemokrata kereskedelmi miniszter, Garami Ernő fog a nyomdászokhoz eljönni, mielőtt kormányt alakít.

Fél nyolc elmúlt már, mikor — Báti és Lányi távol az ajtótól, egy csoport nyomdász között állva bizonygatták, hogy tiszta szociáldemokrata kormány is proletárdiktatura nélkül, csak a polgári köztársaság érdekeit fogja képviselni — a zsúfolt teremben nagy mozgás keletkezett. Senki se számított rá, hogy a tegnapi nap után megint az elnök elvtárs fog megjelenni. Egy percre, a meglepetés hatása alatt csend lett, de mielőtt még az emberek felocsudhattak volna, az újonjött felállt a terem közepén egy székre és fején a széles fekete kalapjával, megszólalt:

— Elvtársak! Ez a mai pénteki nap, március huszonegyediké a magyar munkásság legnagyobb napja. Én akartam elsőnek meghozni a hírt: a kormány lemondott és átadta a hatalmat Magyarországi forradalmi proletáriátusának. Kommunista és szocialista párt testvérként fogtak össze az akarásban. Éljen a magyar szovjetköztársaság! Éljen a proletárdiktatura! A magyar munkásság a mai nappal hadat üzent nemcsak a saját, hanem a világ burzsoáziájának is. Ebben az egyenlőtlen harcban ott akarok lenni a magyar munkások és parasztok táborában én is. Büszkén vallom magam ennek az ifjú, hősi magyar proletáriátus fegyvertársának s büszkén megyek vele a dicsőséges úton, melyre a mai nappal rálépett. Elvtársak, éljen a magyar tanácsköztársaság! Éljen Kun Béla!

Pillanatokig tartott, míg a zavart, döbönt csendet áttörte az első kiáltó éljen. Az első érzés, melynek legyőzéséhez azok a néma pillanatok kellett, nemcsak a meglepetés volt, hanem volt valami a hirtelen elhatalmasodó ijedség érzéséből, abból a riadalomból, melyet minden megfoghatatlan és át nem tekinthető jelenség vált ki.

Az elnök elvtárs nem hagyott sok időt se a csodálkozásra, se a végülis kitört lelkesedésre. Beszélt tovább. Most már nyugodt erős hangon. Röviden elmondta, mi történt. Tegnap délelőtt az entente budapesti katonai missziójának parancsnoka, Vix ezredes megjelent a köztársaság elnökénél. Közölte Károlyival, hogy az eddig megszállott magyar területeken kívül, az entente-tal szövetséges szerb, cseh és román csapatok újabb nagy magyar területeket fognak megszállni. Az entente követelte, hogy ezeket a megszállandó területeket a magyar katonaság máris haladéktalanul elhagyja. Az átadott jegyzék szerint az újból megszállandó területek nem ideiglenes demarkációs vonalat, hanem Magyarország tartós politikai határait fogják alkotni. Károlyi erre még tegnap este minisztertanácsot hívott össze, melynek eredményeképp a polgári és szociáldemokrata koalíciós kormány lemondott. A szociáldemokrata párt sürgős tanácskozásra ült össze s ezen a tanácskozáson elhatározták, hogy a párt választmánya testületileg kimegy a gyűjtőfogházba s közölve Kun Bélával az eseményeket, felszólítják, hogy a két proletárpárt egyesülésével, ennek az országnak egyetlen ereje, az egységes forradalmi proletáriátus vegye át a hatalmat. A szociáldemokrata párt eddig bízott az entente-demokráciában s most belátja tévedését; csak a saját és a világ proletáriátusának forradalmi erejében bízhat. Ebben az órában kommunisták és szocialisták a forradalmi kormányzótanács megalakításáról tárgyalnak. A nyomdászok siessenek munkahelyeikre, hogy az ország a sajtó útján értesülhessen majd az eseményekről. Tájékoztatásul még felolvasta Károlyinak, a köztársaság lemondott elnökének proklamációját Magyarországnak népéhez... „A párisi békekonferencia titokban úgy döntött, hogy Magyarországnak majdnem egész területét katonai megszállás alá helyezi... A cél nyilvánvalóan az, hogy Magyarországot a román határon küzdő szovjethadsereg ellen felvonulási területként használják fel... A világ proletáriátusához fordulok segítségért és igazságért. Lemondok és a hatalmat Magyarország proletáriátusának adom át.“

Az elnök elvtárs, mintha maga is a saját szavainak hatása alá került volna, még mindig ott állt a széken s csak akkor szállt le, mikor az emberek egyszerre megmozdultak, mind egyszerre s mielőbb kint akart lenni, kint az utcán, a magyar szovjetköztársaság fővárosában.

Báti arcát hirtelen valami meleg érte. Egy beesett arcú, ismeretlen munkás csókolta meg örömeiben. Valaki rákezdett az Internacionáléra. Nyomban sok száz torokból tört fel a hang, mohón, kaptak az éneken, mely egyszerre mintha véget vetett volna minden tájékozatlanságnak s belső tanácsalanságnak. Soha még így Pesten nem hallatszott fel ez a dal. Több volt, mint egy a forradalmi dalok-közül. A szavak, a dallam szinte önálló életre kelve kapcsolták ezt az előbb még hétköznapi napot oda egy sorba a nagy piros történelmi dátumokhoz. Most már nem volt mások messzi s közeli hősi multjától kölcsönvett ének, magyar ének lett úgy, mint ahogy orosz s mintha büszkébben hangzott volna, mint máskor, mintha akik énekeltek, éreznék, hogy eztán a föld akármelyik részén fogják énekelni, magyar március 21. éppúgy lelke lesz ennek a dalnak, mint az orosz október.

Pillanatok alatt kiürült a terem. — Hova? Hova? — kérdezte Lányi a sietőket s az egyik felelt is: — Hát ahova mind, a nyomdába! Sose hittem volna, hogy ezt még megérem! — és valósággal, mint egy suhanc, szaladt a kollegái után, pedig nem is volt egész fiatal ember már.

Báti és Lányi magukra maradtak. Hogy a nyomdászok elvesztek a szemük elől, az ucca képe olyan lett, mint más estéken, sőt a szokott-nál is néptelenebb. Esernyővel a kézben egy házaspár sietett el a két fiatalember mellett. — Rettenetes ez az eső! Az új kalapom! — hallották az asszony hangját. A két fiatalember a házaspár után fordult s mind a ketten a mélységes csodálkozásnak az érzésével. Aztán egymásra néztek és hangos nevetésre fakadtak.

— Én egész másképp képzeltem a történelmet — szölt Lányi vidáman. — Ez az, amiről az iskolában majd tanítani fogják, hogy „március 21.-én a főváros lakóssága sorsdöntő órákat élt át“? Hanem — folytatta hirtelen elkomolyodva — maga érti, mi történt?

— Nem — felelte Báti, aki mindig sokkal mámorosabbnak képzelte azt az örömet, mellyel ezt a napot fogadni fogja. — Egyáltalán semmit se értek. Mit jelent ez: egyesülés a szociáldemokratákkal?

— Siessünk a Visegrádi uccába, ott majd megtudunk mindent — ajánlotta Lányi.

S csakugyan: még nem értek a párthelyiség közelébe se, már magán a Visegrádi uccán meglátszott, hogy valami rendkívüli történt. De ott is csak azon, hogy jólöltözött emberek, keménykalappal a fejükön és télikabátban kopott és rongyos alakokkal egy tömegbe elvegyülve, mind egy irányba, a párthelyiség felé sietve, öntötték el a Visegrádi uccát. Különös volt, hogy az időnként Kun Bélát éltető tömegben, legalább annyi polgári külsejű s öltözetű alak volt, mint munkásféle. A tömeg, mellyel a két fiatalember együtt haladt, nem annyira forradalmi, mint inkább izgatottan vidám hangulatban sietett a párthelyiség felé.

— Itt valami félreértésnek kell lenni — súgta Lányi a kísézője felé s egyikük se tudta volna megmondani, hogy ők-e azok, akik rosszul értettek valamit vagy ez a nem is nagy tömeg, mely a szokatlanul korán elcsendesedett városban mindenhez inkább hasonlított, mint felszabadulását köszöntő győztes forradalmárok seregéhez.

A ház előtt, melynek egyik emeletén a kommunista párttitkárság és a Vörös Újság székel, ott már más volt a hangulat. Ott munkások álltak, felindult, égő arcok, köztük sok ismerős. Kommunista elvtársak szorongatták az odaérkező két fiatal ember kezét. Ezek a kézszerítések egyszerre kiragadták mind a kettőt ebből az eddigi kedélyállapotból.

— Mi van, mi van, mi történik, elvtársak? — kérdezték felvillanóan.

A munkások Kun Bélára vártak. Kun még mindig a szociáldemokrata pártvezérekkel tárgyal, a forradalmi kormányzótanács tagjainak listáját állítja össze. Minduntalan meg-megújuló esőben már két órája álltak itt és vártak a munkások. Ezek nem csak kíváncsiak voltak, ezek azért álltak itt, hogy kéznél legyenek, ha szükség lesz rájuk.

A nyitott kapuban szétvetett lábakkal, a fél kapunyílást elfoglalva Dani állt őrt. A rövid fekete bőrkabátját derékszíj fogta össze s a derékszíjon revolvertáska és kézigránát csüngött. A ház körül felgyűlt tömeg magától is annyira rendet tartott, hogy még az utat is, mely a kapuhoz vezetett, szabadon hagyták s Dani mégis a napbarnított képével olyan marconán állt itt, mint akinek ellenséges támadókkal szemben kell a vára kapuját megvédelmezni. Báti elképedve nézte ezt a sose

látott Danit és egyszerre elnevette magát. Mikor azonban Dani egy percre befordult velük együtt a kivilágított kapubejáróba, vidáman csillogtak meg a nagy fehér fogai, de eltolta a Báti kezét, mely a gyilkos szerszámokkal megrakott feszes deréksziját tapogatta.

— Nem tréfa ez, barátom — mondta némi sértődöttséggel a hangjában.

— Dani elvtárs — kérdezte Lányi — igaz az, hogy szociáldemokrata népbiztos is lesz a kormányzótanácsban?

Bátinak megint nevetni kellett, mert Dani hivatalos képet vágott.

— Majd kiderül — mondta titokzatosan. A kapubejáróban még három legény jelent meg olyan öltözetben, úgy felfegyverkezve mind, mint Dani. Az egyik katonásan tisztelegve állt meg Dani előtt, Dani kezét nyujtott Báciéknak:

— Barátom — mondta — én vagyok a terrorcsapat parancsnoka. Nem kell félni a szociáldemokratáktól.

Kint a tömeg az Internacionalet énekelte. Fent a párthelyiségben — az ismerős, nem éppen nagy szobában — ember ember hátán. Rengeg ember, akit soha azelőtt itt nem lehetett látni. — Úgy látszik, csakugyan győztünk — jegyezte meg Lányi — szektából egyszerre egyház lettünk. De nem találja, hogy barátságosabb volt itt, mikor még csak szekta voltunk?

Az első ismerős, akit ebben a hangos, lökdösődő, újságírókkal sűrűn spékelt, kellemetlen sokadalomban felismertek, a nyurga Sarkadi volt s úgy megőrültek egymással, mint atyafiak egy távoli idegen országban. Sarkadi a rövid vakkantó nevetésével kesernyésen jegyezte meg: — Mint a bakák mondták: annyi a tetű, hogy épp csak hely jut a bakának is a lövészárokban.

De most Török Géza jött feljük. Melegen szorította meg a kezüket. — Mikor tudták meg? — kérdezte s elmondta, hogy ő a Páris kávéházban Lénárttól értesült az eseményről.

— És mi a véleménye? — kérdezte Lányi.

Török Géza megütközve nézett rá: — Egészen úgy teszi fel a kérdést, mint Lénárt. Hogy lehet ilyesmit kérdezni? Hát nagyszerűen ment eddig minden!

— De a szociáldemokraták? — vetette ellen Báti. Török Géza legyintett. — Mit szociáldemokraták! A kibékülés a diktatura platformján történt meg!

Báti a fejét rázta. — Ma egy hónapja azt írták, nem kár Kun Béla rabló és gyilkos úrért és most...

Török Géza nem hagyta kibeszélni: — Megint érzelmi momentumok! Romantikus egy banda maguk, mind. Csalódottak, mert hiányzanak a romantikus effektusok. De mit akarnak? A szociáldemokraták beadták a derekukat és ami azt illeti, ami egy hónap előtt volt, az épp úgy történelmi szükségszerűség volt, mint ahogy ez ma történelmi szükségszerűség.

— Tudja mit? Akkor én a történelmi szükségszerűség ellen lázadok fel — fakadt ki Báti.

Török Géza nevetett.

— Lám — fordult Lányihoz — mindig mondtam, hogy fenemód mohó ember ez a Báti. Máris a következő forradalmon töri a fejét... Egyelőre elég tenni valót ad majd ez is.

Kintről, a zárt ablakokon keresztül hatalmasan felmorajló zsvivaj hallatszott be. Valaki kinyitott egy ablakot. Kun Béla... Halljuk Kun

Bélát! Éljen Kun Béla! — hallatszott letről. Az ajtóban megjelent Kun, vele együtt hajlott háttal Vértés és szovjetcsillagos sapkával a fején, szürke katonaköpenyben Szamuely. Az utcán állók és az emberek ujjongó kiáltása a szobában egybefolyt. Kun egyenesen a nyitott ablakhoz sietett, letről az éljennek egy utolsó, hatalmas hulláma csapott magasba, aztán egyszerre várakozó, mély csend. Mindenki leste a szót, hiszen most fogják először hiteles szájából meghallani, mi történt s mégis mikor az ismerős, kemény hang, az első szó: Elvtársak! — felhangzott, az emberekből fent is, lent is ellenállhatatlan erővel, ujjongva szakadt ki az öröm. Csak percek múltán jelenthette be Kun, hogy rövid belső harc után Magyarország proletáriátusa forradalmi egységét megalálva, a mai napon átvette a hatalmat. A forradalmi kormányzótanácsot szociáldemokraták és kommunisták együttes részvételével alakították meg s első megalakuló üléséről a forradalmi kormányzótanács táviratban értesítette az orosz szovjetkormányt, bejelentette, hogy teljes eszmei és lelki szolidaritásban a magyar proletariátus a mai nappal fegyveres szövetségre lép orosz testvéreivel s felszólítja a világ összes elnyomottait, hogy kövessék a magyar példát. Holnapi nap már meg fog jelenni a rendelet, mely az összes házak, gyárak, földek köztulajdonba vételét emeli törvényerőre...

Kun Béla beszédét mondatokba tépte szét a szakadatlan felzúgó lelkesedés. Báti azonban nem tudott az érzéstől szabadulni, amit ide-útban Lányi azzal fejezett ki: Itt valami félreértésnek kell lenni — mert mikor Kun arról beszélt, hogy még korai volna a győzelmi ünnep, mert a diktatúrával csak a győzelem feltételeit szerezte meg a proletariátus, a tömeg éppoly elragadtatva tapsolt és éljenzett, mint mikor vezére az orosz proletariátussal való fegyverszövetséget jelentette be. S mikor Kun a diktatúrát fenyegető külső és belső veszedelmek ellen szólította harcba a tömeget, mikor Kun a leküzdendő veszedelmeket sorolta fel, Báti önkéntelenül Szamuely felé fordult, aki fején a sipkájával, hátát a falnak támasztva állt az ablak mellett, melyből Kun beszélt. Szamuely mozdulatlanul állt s az arcán csak két halvány piros folt s az alig észrevehetően meg-megrángó ajka árulta el izgalmát. Lent még el se ült a harsongó helyeslés, mely Kun beszédét követte, mikor Szamuely egyik kezével a kabátja zsebében, másikkal a sapkáját leemelve, állt a nyitott ablakhoz. Báti most hallotta először tömeghez beszélni. Úgy képzelte erről az emberről, hogy tökéletesen ura az idegeinek s meglepte, mikor látta, hogy a tömeggel szembeállva még a hangját se tudta fegyelmelni. A felsőteste úgy hajlott előre, ki az ablakon, mintha bele akarná magát az utcán hullámozó tömegbe vetni. — Proletárok! — kiáltotta s Báti, aki közben Sarkadit s Török Gézát elvesztette, Lányival együtt utat tört magának, hogy közelebb menjen az ablakhoz, mert már az első mondat, mely a megszólítást követte, félreérthetetlenül szívük szerint való állásfoglalást, az eseményeknek félreérthetetlenül szándékosan egyoldalú értelmezését jelentette.

— Proletárok! A Kommunisták Magyarországi Pártjának eddigi vezére, Kun Béla elvtárs a mai nappal az egész magyarországi proletariátusnak vezére lett. A Kommunisták Magyarországi Pártjának követelése a mai nappal a magyar proletariátus egészének programjává lettek. A proletárdiktatura azt jelenti, hogy abból, ami a Kommunisták Magyarországi Pártja, amit Kun elvtárs itt az imént programként hirdetett, egyetlen betűnek sem szabad papíron maradni. Lehet, hogy a proletariátus két pártjának egyesülését a burzsoázia ügynökei arra fog-

ják felhasználni, hogy befészkeljék magukat közénk. Ez ellen csak egy biztosítékunk: a mai naptól fogva a burzsoáziának ott kell érezni a torokán a diktatura vasmarkát. A proletáriátus ne várja kormánytól, hatóságoktól a program végrehajtását: a szovjetben a proletáriátus az egyetlen törvényhozó és egyben végrehajtó hatalom. Első sorban ébernek kell lenni és a burzsoázia legkisebb megmozdulására is egész erővel, egész irgalmatlanságával kell lecsapni a vörös terrornak. Terror azt jelenti, hogy rettegniük kell tőlünk. Nem kell más, csak a diktatura egy gyenge pillanatja és a burzsoázia kése már ott a proletáriátus hátában. Kun elvtárs csak a proletáriátushoz beszélt s joggal, mert mától kezdve ebben az országban senki más nem számít. Én is csak a proletáriátushoz beszélek: nemsokára a magyar tanácsköztársaság szabad földjén fogjuk ünnepelni annak a negyvenezer párisi kommünardnak emlékét, akiket a világ legcivilizáltabb burzsoázija mérsároltatott le. Nem kell azonban a multba menni. Én láttam, elvtársak, Oroszországban a burzsoázia fehér generálisainak a munkáját. S amit minden proletár tud: ott van most a német burzsoázia példája az ő szociáldemokrata vérebeivel. Elvtársak, a fehér bestia mindaddig élő fenyegetés marad, míg a burzsoáziát, mint osztályt, a proletáriátus kíméletlen terrorja meg nem semmisíti. Ez az út az egyetlen, mely minket is, mint orosz testvéreinket, el fog vezetni a társadalomhoz, melyben embernek ember által való kizsákmányolása lehetetlen lesz. Mi ráléptünk erre az útra, elindultunk s jaj annak, elvtársak, rajtatok múlik, hogy jaj legyen annak, aki fel akar bennünket tartóztatni ezen az úton!

Szamuely befejezte a beszédét s abban a pillanatban el is ment az ablaktól. A tömeg lent éljenzett és tapsolt és csak úgy, éppen úgy, mint a hirtelen termett szónokok egész sorának, akik most már egymást követték az ablaknál. Szamuely, akinek beszéd közben a homlokán kidagadtak az erek, pillanatra tétovázva nézett körül. A szomszédos szoba is, melyben a Vörös Újság szerkesztősége volt, úgy tele lett emberekkel, hogy lehetetlen volt itt valamit is dolgozni.

Szamuely türelmetlenül támadt rá Lányira:

— Mi lesz a Vörös Újsággal? Kérjen Danitól egy terroristát vagy kettőt és menjen a Budápesti Hírlaphoz! Mától kezdve ott fogjuk a Vörös Újságot nyomatni.

— A Budapesti Hírlap! De hiszen akkor igaz! — kiáltott föl Lányi s Bati kezét megszorítva, már ment is. A Budapesti Hírlap nyomdája a Vörös Újságnak! A grófok, püspökök lapja, mely sportos kedvteléssel vette úzóbe ennek az országnak legnemesebb vadját, az újság, mely a háború alatt alig hagyott egy hetet is elmulni anélkül, hogy Ady Endre, a hazaáruló, az iszákos, a vérbajos ellen ne kiabált volna a katonai rendőrség után! Mintha csak ebben a pillanatban értette volna meg Bati egészen, hogy mekkorát fordult ez a magyar világ. Valaki felkiáltott: Itt nem lehet dolgozni!

Az ablaknál még mindig egymást követték a szónokok.

— Hiszen proletárdiktatura van! — jutott eszébe valakinek. — Kommunizáljuk ma éjszakára az egyik emeleti lakást! — hangzott az indítvány.

Bati Vértessel és egy sereg ismeretlen emberrel elindultak, felmentek a lépcsőn és becsöngettek találomra egy lakásba. Almos szobalány nyitott nekik ajtót. Aztán barna hálókabátos, ápolt fehér szakállas úr jött ki.

— De, uraim — a magánlakásom — az éjszakai nyugalمام...

Értetlen és ártatlan ijedtséggel bámult az öreg úr. Rémületre nyilván nem talált okot, mert hiszen nem vad horda, hanem részben egész jól öltözött s nem is rossz modorú társaság árasztotta el a lakását. De épp ez által teljességgel nem értette a dolgot. Az emberek azonban, tán maguk is kissé zavarban, csak összemosolyogtak, mondták, hogy proletárdiktatura van s az egyikük még igyekezett rábeszélni, hogy csak fekdjön le nyugodtan. Közben alulról írógépet szállítottak föl, míg az emberek már le is telepedtek egy nagy szobában, mert annak közepén nagy ebédlőasztal állt. Valaki mindjárt fel is hajtotta a rendkívül megfelelő asztalnak a terítőjét és összehajtva odadta a fehérszakállas úrnak. Papiros, tinta, toll is került s a nagy asztal körül a következő percben már öten ültek és írtak a fejük fölött kissé vakítva égő kristálycsillár világításában. Akik később jöttek, kissé csodálkozva nézték az öregurat, aki karján felejtve a terítőt, még mindig ott állt. Ezek nem értették, hogy kerül az ide. Mikor azonban a szoba mindig újabb ki-bejáró alakokkal népesedett be, az öreg úr megszólalt:

— De mért épp hozzám jöttek az urak? És a családi ezütjeim, uraim — és az öreg úr egy mozdulattal a szobában szabadon heverő, magas márványos pohárszékekre kirakott drágaságaira mutatott. Valaki mosolyogva súgta Báti mögött a szomszédjának: — Holnap úgyis megjelenik a rendelet, hogy minden értéktárgyat be kell szolgáltatni. — Az öreg úrnak azonban senkise felelt. Senkise akadályozta meg benne, hogy összeszedje és kivigye a kincseit a szobából.

Vértes ott ült Báti mellett az asztalnál. Báti észrevette, hogy éppoly kelletlen érzésekkel nézi a karján a terítővel és nehéz tálakkal mozgó öreg urat, mint ő.

— Épp úgy fog festeni az apám, ha hozzánk bejönnek — mondta Vértes.

— Az első ember, akinek a húsába vágunk — jegyezte meg Báti — azért így szemtől szembe ez mégis furcsa . . .

— Ha sose kellene majd mélyebben a más húsába vágni! — morogta Vértes. Báti vörös lett és nyomban hozzáfogott a dolgához.

Egész éjjel tartott a munka. A nagy asztal mellett mindig összéb és összéb rukkoltak a székek, mindig több embernek kellett, ha némelyiknek csak egy utalvány vagy parancs megírására is, helyet csinálni. Vérteshez, aki a forradalmi kormányzótanács tagja lett, minduntalan jöttek küldöncök hírekkel, utasításokkal és kérdésekkel.

A hírek . . . Egyik ember a Zrinyi utcai rendőrkapitányságról jött. Rendőrtisztek és legénység testületileg ajánlották fel szolgálataikat a győzelmes proletáriátusnak. A rendőrtisztek küldöttségének szónoka kijelentette, hogy mindig is a munkássághoz húzta őket a szívük, ők csak eszközök voltak az uralkodó osztályok kezében. Kovács elvtárs, aki a küldöttséget fogadta, csak annyit felelt:

— Az uraknak igazán pléhpofája van.

A kaszárnyákból is jó hírek jöttek. A katonaság a tisztekkel együtt lelkesedéssel üdvözölte a forradalmat, épp így a főpostán, épp így a pályaudvarokon — s benn a szobában, ahová a híreket hozták, minden hírre percekre megszakadt a munka, hogy aztán annál vidámabban folytatódjék. Megy, megy minden, mint a karikacsapás! Folyton járt az ajtó, a nagy asztalnál írtak, folyton írtak. A Vörös Újságba kellett cikket írni, az első rendeleteket kellett megfogalmazni: alkoholtilalom, stárium, fegyvertartási tilalom mindenki számára, aki nem tagja a munkás- és gyári őrsgnek. Az öreg úr, holtfáradtan le-leült a hintaszékbe.

Nem volt maradása. De kint sem lelta nyugtát. Izgatta ez a rengeteg idegen ember „az ő szobájában“, mindenféle alakok, akik itt úgy járnak ki-be, hogy még csak rá se néznek. Az öreg úrnak telefonja is volt s a telefon folyton csengett. Kovács elvtárs a Zrinyi utcából telefonált. Nevet és mérgeledik.

— Úgy látszik — mondja — elfeledkeztek az Osztrák-Magyar Bank épületéről? Azonnal intézkedni, hogy megbízható munkásország szállja meg...

Az utca kint már elcsendesedett. Csak az írógép kattog. A szobában már vágni lehet a füstöt. Telefon, megint telefon. De most Szamuely telefonál az Üllői úti kaszárnyából.

— Lehetetlen állapot, a munkásnegyedek még értesítve sincsenek. Azonnal autókat keríteni, privátautók? mit? nincsenek privátautók! Autók, teherautók, minden jármű ki fegyverekkel a munkásnegyedekbe, a munkásságnak fegyverben, készültségben kell lenni. Az utalványokat fegyverre Kovács elvtárs adja majd a Zrinyi utcában. Dani jöjjön a telefonhoz.

Dani megjelenik. Bátit meglátva elfelejti méltóságát és felsóhajt.

— Barátom, ha most itt volna az a fräjla! Látod, itt lakott. Most látná, hogy nem vagyunk assasinok!

És hirtelen elkeseredéssel odavágja a cigarettáját. De az öreg úr ijedten siet oda. Drága szőnyeg borítja a padlót. — Pardon! — kiált Dani és a feje összeütközik az öreg úréval, amikor lehajol, hogy ő vegye fel az eldobott égő cigarettát.

Vértés megy a telefonhoz: Kovács elvtárs? — Igen, sehol semmi ellenállás, minden teljes csendben megy. Bأتي ráncolt homlokkal nézi Vértést. Csupa jó hír s Vértésen nem látszik az öröm.

Az öreg úr egyszerre odajön az asztalhoz. Engedélyt kér, hogy elolt-hassa már a villanyt. Igen, a villanyszámla miatt. Vagy tán meg fogják majd téríteni neki? — kérdi zsörtölődve, mert most már, hogy sokan elmentek, anélkül, hogy elvittek volna valamit, bátrabb lett. Mikor a csillár kialudt, észrevették, hogy kint már hajnal szürkül. Bأتي is felkelt, hogy elkísérje Vértést. A kapubejáróban egy fekvőszéken Dani aludt teljes fegyverzetben. Vértés felköltötte. — Ezt nem szabad, elvtárs.

Kint a város a szokott hajnali álmoságban nyújtózott. Még villamosok sem jártak, csak pár tejeskocsi zörgött az úton. A Berlińi tér sarkán azonban találkoztak két városi munkással, akik már a forradalmi kormányzótanács első felhívását ragasztották ki. — Jó reggelt, elvtársak! — kiáltott feléjük Bأتي. — Mutassák csak, mit ragasztanak?

— Új kormány jött — mondta az egyik, egv idősebb ember mély egykedvűséggel s fel se pillantva tovább simította keféjével a frissen felragasztott plakát ráncait. Aki a csirizes vödörrel mellette állt, az fiatalabb volt s Vértés is, Bأتي is egyszerre fordultak feléje. De az közönbösen nézett maga elé.

— Hallják, elvtársak — szólt ingerülten Vértés — proletárdiktatura az más, mint új kormány!

Az idősebb munkás keféjét leeresztve kissé csudálkozva nézte a két korahajnalban oly beszédes kedvű úriembert.

— Csak azt szeretném tudni — mondta — mért nem várhatott ez a plakát reggelig. Persze az urak úgy gondolják, hogy a szegény embernek még az éjszakai nyugalom se jár ki.

— Hát nem olvasta? — mutatott Vértés a nagy fekete betűkre.

— Hallja az úr — nevetett a városi munkás — 1914 óta több plakátot ragasztottam, mint amennyi a hajam szála. Hát csak nem gondolja, hogy majd még el is olvasom?

Egyedül maradtak ketten szemben a plakáttal s Vértes cigarettára gyujtva várta meg, míg Báti elolvassa a felhívást, melyet a forradalmi kormányzótanács első ülésén szövegeztek meg.

„Mindenkikez!

Magyarország proletáriátusa mai napon minden hatalmat a kezébe vett... A kapitalista termelési rend összeomlott... Tanácsköz-társaság... A proletáriátus a nagybirtokot, a bányákat, a gyárakat, a bankokat, a közlekedési eszközöket köztulajdonnak nyilvánítja. A földbirtokreformot nem földosztással, hanem szociális termelőszövetkezetek alakításával hajtja végre. Árdragítókat, az éhség és ruhátlanság hiénait, a spekulánsokat üldözni fogja, fosztogatókat s az ellenforradalom banditáit halállal bünteti. Hatalmas proletárhad-sereget szervez... Testvéri szövetség Szovjetországgal, Anglia, Franciaország, Olaszország és Amerika munkásságának testvéri üdvözlét... Csehország, Románia és Szerbia valamint Horvátország munkásait és parasztjait fegyveres szövetségre hívja a bojárok, nagybirtokosok és dinasztiaik ellen. Ausztria és Németország munkásait felszólítja, szakítsanak véglegesen Párisal és szövetkezzenek Moszkvával, alakítsanak tanácsköztársaságot és fegyverrel a kézben szálljanak szembe az imperialista rablókkal... Minden munkást és minden földmívelőt felhívunk, arca verejtékével vagy szíve vérével áldozzon az eszme diadaláért. Bármi is vár ránk, a szocializmus ügye győzni fog...“

— Úgy-e Vértes elvtárs — szölt Báti mikor tovább mentek a hajnali ködben — az ember voltaképp nem így képzelte ezt a forradalmat?

— Túl korán jött. Túl korán és túl olcsón. Szinte kétségbeejtően korán.

Báti riadtan állt meg egy percre. — Nem értem, Vértes elvtárs.

— Kísérjen el a Várba közben, beszélgethetünk.

— Hogy érti azt, hogy túl korán? — kérdezte türelmetlenül Báti.

— Mindnyájan úgy érezzük. Azt hiszem, Kun is. Most a Várban tán beszélhetek majd vele. Túl korán jött, biztosan. De nem lehetett kitérni. Követeltük a proletárdiktaturát s most — Kun nem mondhatta, hogy még nem kell.

— De azt mondhatta volna, hogy a szociáldemokratákkal együtt nem.

— Azt se mondhatta. Csak azt tehetette, amit tett: a legrigorozusabb feltételeket szabta s ők erre azt felelték: belátják, hogy eddig tévedtek s egészében magukévé teszik a kommunista párt programját és módszereit.

— S Vértes elvtárs most egyszerre hisz nekik, elhiszi, hogy ez igaz, hogy ez őszinte?

— Van köztük néhány, aki eddig csak azért volt ellenünk, mert nem tudta magát rászánni a régi párttal való szakításra. Ne felejtse el, Liebknecht is közvetlenül a háború kitörése után még a hadihiteleket is megszavazta, meg a pártfegyelem nevében. Ezek, az ilyenek a magyar pártban kevesen, de vannak s ezek most szívvel-lélekkel a mieink. Egyikükkel beszéltem tegnap. Így mondta: én mindig szociáldemokrata voltam s megnyomta a szót demokrata s azonkívül, nem hiszem, hogy a munkásság a diktaturát tartani tudja.

De mikor a döntés a diktatura mellett megtörtént s Garami erre kijelentette, hogy ő pakol s azonnal külföldre utazik, azt mondta: azt már nem. Mit csináljak én cifra népek közt valamelyik bécsi vagy svájci hotelben egyedül az igazammal, míg idehaza majd, akár tévednek, akár nem, de az eget ostromolják — mondta, mert nagyon fel volt indulva tegnap. Csudálkozni fog, ha meghallja, hogy ki ez.

— Csak nem... csak nem az aranyfogú? — nevetett Báti.

— De bizony, az Országos Propaganda Bizottság egykori elnöke. Nekem imponált — vallotta be Vértes. — Az öreg még az éjszaka leutazott az alföldre, hogy kezébe vegye a falusi paraszttanácsok megszervezését.

— De miféle munka lesz ez, ha nem hisz a győzelem lehetőségében! — kiáltott fel Báti.

Vértes vállat vont.

— Befejezett tényekkel áll szemben, majdnem úgy, mint mi. S aztán meglátja, feladatnak elég nagy, úgy dolgozni, mintha hinnénk... mintha hinne a győzelemben. Miatta nem félek. De van egy másik fajtája a mi új szövetségeseinknek s ezek a túlnyomó többség: aláírtak minden feltételt, nem azért, mert hisznek s nem azért, mert nem hisznek a győzelemben, hanem mert meg voltak ijedve — ezek a veszedelem. Az első válságos pillanatban el fogják hagyni a mi hajónkat... A patkányok! Az első válságos pillanatban szövetkezni fognak ellenünk az ellenforradalommal. Nem, mert gazemberek, hanem mert kispolgárok, ami azt jelenti: páthosz nélkül, csak pillanatnyi perspektívákban élnek. És sajnos, ez az első válságos pillanat nem fog sokáig várni magára...

— Nem értem, Vértes elvtárs — vetette közbe Báti — hiszen olyan simán ment végbe eddig minden!

— Épp ez az — felelte Vértes. — Simán, a munkásság tömegeinek cselekvő részvétele nélkül, egyszerűen a munkásság ölébe hullt a hatalom. Ha Németországban lesz diktatura, ott a proletáriátus már tudni fogja, hogy mit nyert vele és mit veszthet. Ne felejtse el, nálunk még egy hónap előtt a pesti munkások a polgári köztársaság mellett, és mi ellenük tüntettek. Nálunk még nem voltak azok a harcok, melyeknek tüzeben ez az öntudat megtisztulhatott volna. S ma így megyünk bele a proletárdiktaturába.

Báti elégedetlenül, de elgondolkodva folytatta Vértes mellett az útját.

— Vértes elvtárs bocsásson meg — szólalt meg egyszerre s nem minden felháborodás nélkül — de majdnem úgy beszél, mint még tegnap a szociáldemokraták. Mi nyitott szemmel nem fogunk vesztünkbe rohanni — mondták ők. Vértes elvtárs meg...

— Én meg egész mást mondok — tiltakozott halvány, hűvös mosollyal Vértes. — Mi akartuk a forradalmat, ők nem s a katasztrófa csak az, hogy majdnem ártatlanok vagyunk a győzelmünkben. Mi történt tulajdonképen? A polgári — szociáldemokrata kormány nem bírta teljesíteni a pokoli étvágyú entente parancsát, de ellenállásra is képtelen volt... megfutamodott. Mi nem követhettük a példáját.

Az utcán megjelentek az első újságkihordók. Az egyik öreg nacionalista polgári lap vezércikkben üdvözölte a proletárdiktaturát, mint a magyar nemzet egyetlen méltó feleletét az entente követeléseire. Vértes egyedül futotta át a vezércikket, Bátinak most sokkal érdekesebb volt Vértest hallgatni. Türelmetlenül várta, hogy újra megszólaljon.

— Látja — mutatott Vértes az újságra, mielőtt zsebregyúrta — a burzsoázia úgy fogja fel a dolgot hagyni kellett, hogy megcsinálják a proletárdiktaturát, mert most a proletárok hajlandók lesznek háborúba menni Magyarországért. Pillanatnyilag a polgárság is gyűlöli az entente-t, talán jobban, mint a munkásság. Nagy veszedelmünk, hogy nem belső forradalom, nem a burzsoáziával való harc, hanem az entente hozta meg a proletárdiktaturát. A burzsoázia, amint látna fogja, hogy mi csak ugyan ellene csinálunk diktaturát, egyszerre ki fogja heverni nacionalizmusát és milliószor inkább gyűlöli majd a magyar proletárt, mint a francia generális. De mi fogja ilyen gyorsan a proletárt osztályöntudatossá tenni?

— Tehát? — kiáltott fel most már haraggal Báti. — Tehát? Egyszerűen szerencsétlenség, hogy a proletáriátus végre átvehette a hatalmat?

— Semmi esetre se egyszerűen, sőt csak bizonyos, korlátolt értelemben szerencsétlenség — válaszolta Vértes olyan nyugalommal, mint aki egy dologról beszél, amit már sokszor alaposan átgondolt. — Bárhogy is végződik ez a proletárdiktatura, a magyar munkásság tegnapról mára aktív történelmi faktor lett, a kapitalista világban Szovjetország eddig egyetlen és első szövetségese. Az orosz vörös hadsereg 200 km-re van a magyar határtól. A világorradalom is minden nap kirobbanhat s azután meg, mind ettől függetlenül, csak a megfutamodás egész reménytelen. Ha mi megfutamodtunk volna, ez nemcsak Oroszországgal s a világorradalommal szemben lett volna árulás, hanem demoralizálta volna a magyar munkásságot is és anarchiát teremtett volna, melyből nacionalista ellenforradalom kelt volna életre. Tehát rendben van, hogy most így van. A mi dolgunk most a leonidászi feladat: mennél tovább tartani a világorradalom magyar frontszakaszát.

A budai hegyek mögül vakítóan kelt föl a nap s Vértes és Báti csak most vették észre, hogy a budapesti palotákon és szemben a budai váron, mindenütt vörös zászló van kitűzve. S egyszerre, mint a kőd a most felkelt tavaszi nap előtt, minden mérlegelés, meggondolás, fontolgató aggodalom, az egész hosszú beszélgetés semmibe foszlott. Báti szeme előtt szélesen és vidáman csillogott most a Duna vize alattuk s Báti szeretett volna felnyulni, fel a magasba, végigsimítani a tenyerével a meleg vörös színével új világot méltósággal köszöntő zászlón.

— Szép, de csodaszép ez a vörös Budapest! — kiáltott fel Báti s belekarolt Vértesbe. — Hogy is lehet valaki ilyen pesszimista! — és megpaskolta a másik kezével a Lánchíd oroslánját.

— Kísérjen még át a hídon — szolt Vértes s amint elindultak, nyomatékuk figyelmeztette Bátit: — Nem szeretném, ha félreértett volna. Ha pesszimista volnék — folytatta — most is a könyveim közt ülnék valamelyik német egyetemi városkában. De nem vagyok pesszimista. Én hiszem, hogy a polgári termelési rend a társadalmi termelésnek utolsó antagonisztikus alakulata, hiszem, hogy a polgári termelési viszonyok már megteremtették azokat a materiális feltételeket, melyek ezt az antagonizmust megszüntetik. Nem vagyok pesszimista, mert én hiszem, hogy ezzel a polgári társadalmi renddel az emberi társadalomnak csak a történelemelőtti korszaka zárul le és hiszem, hogy az igazi, az emberiség emberi történelme majd csak kezdődik. S ha ez a magyar proletárdiktatura csak egy perccel is megsiettetni az időt, ha ezzel csak egy perccel is előbb érkezik az emberiség a kényszerű antagonizmus határaitól ki a szabadság birodalmába... keveset mondtam az előbb, mikor

leonidászi jelentőségű feladatról beszéltem! Én csak azt akartam mondani, hogy a konkrét munka mellett, mely most ránk vár, nem szabad elfelejtenünk a feladatról, hogy szóban és írásban ezt a mi hitünket, ezt az öntudatot belevigyük a szociáldemokrata befolyás alatt messzianisztikus méltóságát könnyen felejtő magyar proletárba. Mindnek olyanná kellene lenni, mint a nagyszerű, lelkes csepeliek meg mint a mátyásföldi elvtársak s akkor...

— Úgy lesz, úgy lesz! — ujjongott föl elragadtatva Báti. — A szociáldemokraták ellen pedig, az ellen a bizonyos fajta ellen azonnal, alulról meg kell kezdeni a munkát...

Vértés kihúzta a karját a Báciéből.

— Erről majd még beszélünk, ez szintén nem olyan egyszerű — mondta és bár még nem volt célnál, búcsúra nyujtotta a kezét. Bátinak úgy tűnt, hogy ez után a beszélgetés után túl hideg volt a Vértés kézszorítása. S egyszerre, ahogy átnézett a napban csillogó város tetőire, a szíve árván maradt melegsége, görcsös, kiáltó vággyal idézte föl Erzsi alakját. Látja-e ő is most ezt a vörös zászlókkal integető, ténnyé vált álmot?

Budapest most már ébren volt. Nem kurjongatva, nem mámorosan ébredt s ez volt a gyönyörű. Budapest első vörös napja is már csak egy akart lenni az új, mindig vörös hétköznapiak közül. A külvárosok felé száguldó fegyverekkel megrakott teherautókon komoly, nyugodt munkásemberek álltak s csak, ha szembe is másik ilyen megrakott jármű robogott, emelték meg sapkáikat az autón állók s köszöntötték egymást egymásra ismerő örömmel, a kiáltással: Éljen a proletárdiktatura! Éljen! Éljen! Az éjszaka még csak nagyjából pusztán szenzációéhes, legkülönbözőbb rétegekből összeverődő nézőközönség adta meg az utca jellegét, reggelre azonban, ime már megjelent vörös Budapest felelős gazdája, ez már Budapest szervezett munkássága volt, komolysággal, önkéntes fegyellemmel: nem a forradalom nézői, hanem a forradalom hordozói. Seholy rekedt üvöltözés s még üdvölvések se, mint októberben, az autókon egyetlen ittas ember se — akik azzal a hatalommal, amit ezek a fegyverrel megrakott autók jelentettek, így tudnak keresztülmenni ezen a gazdag, tegnap még uraik birtokát alkotó városon, azok nem fellázadt rabszolgák, hanem tudatukban mindig is urak, egyedül igazi urak voltak. Most birtokba vették, amit mindig is magukénak tudtak s olyan nyugodtan, egyszerűen zajtalanul rendezkednek s intézkednek, mint ahogy hozzászoktak az együttmunkálkodáshoz üzemeikben.

A gyalogjárókon is megjelentek fegyveres őrségek. Csupa munkás, vállukon fegyver. Senkise parancsolt nekik, senkitől se kellett félniük s mégis rendben, hallgatagon mentek a hatalmas paloták aljában, melyekben felhalmozva feküdt mindaz, ami nekik hiányzott: ruha, elegendő, kényelem. Tudták, ez most már mindenkié lesz és az ő dolguk, hogy rend legyen ebben az ő városukban, ezeken az ő utcáikon.

Egy korán kelő polgár kezében kis fekete lakktáskával csodálkozva állt meg, mikor egy ilyen csoport rongyos fegyveres ember jött vele szembe: — Mi történt? — kérdezte s megállt a háza kapujában. A nyolc fegyveres ember nevetett s az egyik készségesen felelt: — Átvettük a hatalmat, tegnap este óta Magyarország Munkásországa.

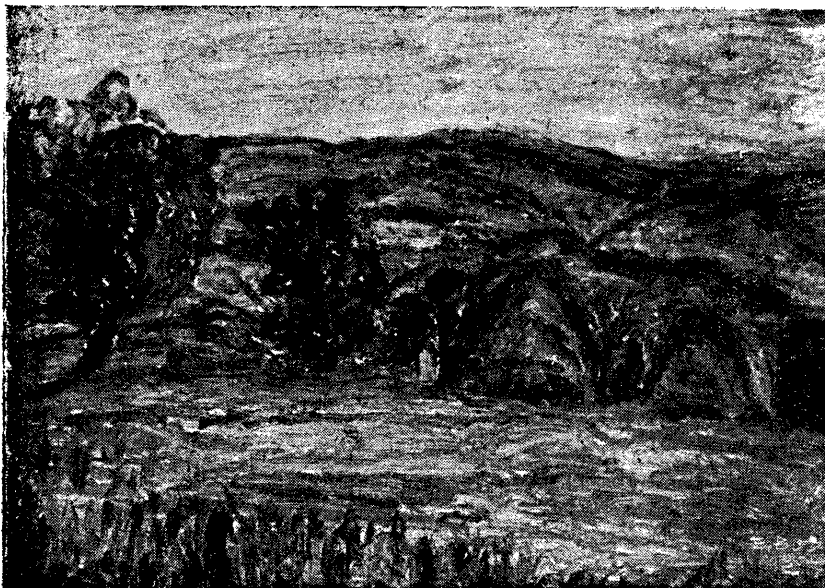
— Micsoda? Kun Béla? Proletárdiktatura? — ámul el a polgár, majd elgondolkozva gombolkozott ki s húzta elő a zsebóráját. — Tán a vonatok se fognak jární? — kérdezte fejcsóválva. — Teringgettét, pedig föltétlenül el kellene utaznom.

— Most biztosan jární fognak a vonatok, csak utazzon — mondták neki s elmondták azt is a megnyugtatóására, hogy hajnali egy óra óta járőröznek, anélkül, hogy akármí rendetlenséget is észrevettek volna. Az egyik még szerencsés utat is kívánt neki, mielőtt folytatták volna útjukat.

— Talán ez a legokosabb — fordult a lakktáskás úriember bizalommal Bácihoz, mikor a munkások már pár lépéssel távolabb kerültek — a mi szociáldemokratáink okosabbak, mint a németek. Most aztán a kommunisták is sok vizet öntenek majd a borukba és rend lesz.

— Nem hiszem, egyáltalán nem hiszem — mondta nevetve Báci és sietett most már Kozmáékhoz, hogy elsőnek vigye meg nekik a hírt.

Sinkó Ervin

Bob Emil: Tájkép (olaj)